

A Model for Developing Teacher Leadership in the Digital Era in Secondary Schools under the Provincial Administrative Organization in the Northeastern Region

Sarawut Tasarod^{1*}

¹ Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

* Corresponding author. E-mail: a0969257832@gmail.com

Abstract

This research aimed to 1) study the components of teacher leadership in the digital era, 2) examine the current state, expected state, and essential needs for developing teacher leadership in the digital era, 3) create and develop a model for developing teacher leadership in the digital era, and 4) study the effectiveness of developing teacher leadership in the digital era. The research employs a research and development approach, divided into four phases with a total of nine steps. The sample group used in this survey research consists of teachers from secondary schools under the provincial administrative organization for the 2024 academic year, totaling 46 schools and 368 teachers. The research tools include a questionnaire with a 5-point Likert scale, which has a Cronbach's alpha coefficient of 0.908. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and importance of needs. The target group for testing the model consists of teachers from Phu Dindaeng Wittaya School, under the Sakon Nakhon Provincial Administrative Organization, for the 2024 academic year, totaling 30 participants. The research findings indicate that the components of teacher leadership in the digital era include: 1) expertise in learning management, 2) the use of digital media and technology, 3) self-development to keep up with changes, 4) curriculum development and implementation, 5) professionalism as a teacher, and 6) teamwork. The essential needs for developing teacher leadership in the digital era are ranked in order of importance as follows: 1) self-development to keep up with changes, 2) the use of digital media and technology, 3) expertise in learning management, 4) curriculum development and implementation, 5) professionalism as a teacher, and 6) teamwork. The model for developing teacher leadership in the digital era encompasses principles, objectives, content, development processes, resources, learning media, and measurement and evaluation methods. The assessment results of the effectiveness of the developed model for teacher leadership in the digital era show that 1) the model's appropriateness is rated very high overall, 2) secondary school teachers showed increased knowledge and understanding after participating in the trial of the model, with an effectiveness index value of 0.9158 or 91.58%, and 3) the average evaluation score of teacher leadership in the digital era increased by 1.58, indicating a progress rate of 94.44%.

Keywords: Development Model, Teacher Leadership, Digital Era

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศราวุธ ตาสาโรจน์^{1*}

1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

* Corresponding author. E-mail: : a0969257832@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล 2) ศึกษาสภาพจริงสภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล 3) สร้างและพัฒนาแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล 4) ศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา โดยการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ รวม 9 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปีการศึกษา 2567 โรงเรียน 46 โรงเรียน ครูจำนวน 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.908 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วยครูโรงเรียนภูดินแดงวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 2) การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล 3) การพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง 4) การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร 5) ความเป็นครูมืออาชีพ และ 6) การทำงานเป็นทีมความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล เรียงลำดับ ตามความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง 2) การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล 3) ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร 5) ความเป็นครูมืออาชีพ และ 6) การทำงานเป็นทีม รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผลการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า 1) ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่ามีความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนอบรม ค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.9158 หรือคิดเป็นร้อยละ 91.58 และ 3) ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้น 1.58 และมีร้อยละความก้าวหน้า ร้อยละ 94.44

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำครู, ยุคดิจิทัล

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570) มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา ตลอดจนการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงาน มุ่งเน้นการพัฒนาด้วยการขับเคลื่อนนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ภายใต้งานแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเรียนรู้ ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ความสำคัญของกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570) คือ การกำหนด

ทิศทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (Life-Long Learning) เห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น เนื่องจากสาเหตุจากหลายปัจจัย ปัจจัยหลัก คือ “ครู” ซึ่งทำหน้าที่ในการสอน จึงกล่าวได้ว่า ครูเป็นความหวังสูงสุดในการสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยที่ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับศาสตร์การสอน ศาสตร์ของการเรียนรู้ และศาสตร์ของสาขาอื่น ๆ นอกจากนี้ครูจะต้องมีภาวะผู้นำเพราะภาวะผู้นำมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพของครูให้มีภาวะผู้นำ อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, หน้า 8) กล่าวถึง ภาวะผู้นำครูว่า เป็นการแสดงออกของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่วัดได้จาก พฤติกรรม ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู องค์ประกอบ ด้านเป็นแบบอย่างทางการสอน องค์ประกอบด้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาและองค์ประกอบ ด้านเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล มีผลกระทบต่อการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา หรือการดำรงชีวิต ของมนุษยชาติ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ Covid -19 เป็นการตอกย้ำและเร่งเร้าให้เห็นความสำคัญจำเป็นของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีผลกระทบอย่างมาก ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคนี้ ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามามีบทบาทต่อวิถี ชีวิตประจำวันของผู้คน รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ท่ามกลาง สถานการณ์วิกฤตซึ่งทำให้เกิด แพลตฟอร์ม (Platform) และแอปพลิเคชัน (Application) ที่จะเอื้ออำนวยให้การดำเนินชีวิต และการทำงานเป็นไปอย่างได้อย่างปกติใหม่ สถานศึกษาจะต้องใช้เทคโนโลยีและระบบออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ระบบออนไลน์มากขึ้น บุคลากรกระตือรือร้นที่จะต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือออนไลน์ เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยต่างให้ความสำคัญ และตระหนักถึงศักยภาพของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งหมดที่มีในปัจจุบัน และแนวโน้มใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พยายามจัดหาสิ่งสนับสนุนที่จำเป็นเพียงพอ ต่อการเปลี่ยนแปลงในการประยุกต์ใช้ดิจิทัลในการเรียนการสอนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสร้างอนาคตการศึกษาที่จะเข้าในระบบการศึกษาของประเทศไทยนั้นต้องอาศัย ความมุ่งมั่นที่สำคัญร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ดาวรรุณณ ถวิลการ, 2564, หน้า 1 อ้างถึงใน ขจิญช ดาโอภา, 2568 หน้า 2-3)

ด้วยความสำคัญข้างต้นที่สนับสนุนว่าการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัลจะส่งผลให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น และยังส่งผลให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ และสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาระบบการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน และเพื่อจะได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิผล สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาสภาพจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล
3. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ และภาวะผู้นำ

ความหมายของผู้นำ ไชยา ภาวะบุตร (2565) สรุปความหมายของคำว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่เป็นหลักสำคัญให้กับองค์กรมีความรู้ในเรื่องงานองค์การเป็นอย่างดี สามารถให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานได้ มีความรับผิดชอบต่อประสิทธิผลขององค์การ อุทิศตน และมุ่งมั่นเพื่อบรรลุความสำเร็จในอนาคตขององค์การได้รับความเชื่อถือ และเชื่อฟังจากเพื่อนร่วมงานในการจัดกิจกรรม และในการสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มหรือในองค์การ เต็มใจรับฟัง รวมทั้งพูดคุยกับเสียงเรียกร้องที่สร้างสรรค์ และให้เป็นที่ยอมรับจากทั้งองค์การ มีจิตใจเปิดกว้าง และมีวิสัยทัศน์แสวงหาโอกาสนวัตกรรม และความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ความหมายของภาวะผู้นำ วิษณุ อ่องสกุล (2558) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของผู้นำกับผู้ตามโดยการโน้มน้าวใจ การสร้างค่านิยมและความเชื่อให้คล้อยตามและปฏิบัติงานให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ให้เกิดภายในองค์การ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ อธิฤทธิ์ กลิ่นเดช (2560) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นได้ว่าสามารถนำพาบุคลากรและนำพาองค์กรไปสู่จุดหมายและเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

Bennis (2013, อ้างถึงใน จินฉนวนตร ปะโคทั้ง, 2561) ก็ได้นิยามภาวะผู้นำดิจิทัลว่ามีส่วนช่วยในการส่งเสริมความเป็นสังคมแห่งความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะการสร้างตระหนักรู้ (Awareness Building) โดยจะรวมถึงความสำคัญของเทคโนโลยีและสารสนเทศต่อการช่วยบรรลุความสำเร็จ 2) ทักษะการระดมทรัพยากร (Resource Mobilizing Skills) เป็นการระดมให้มีการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศอย่างแพร่หลาย 3) ทักษะเชิงปฏิบัติการ (Operational Skills) มีกิจกรรมการบริหารเพื่อจัดการและการใช้งานเทคโนโลยีและสารสนเทศ 4) ภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง (Structural Leadership) เป็นการปฏิวัติสารสนเทศที่เป็นเพียงแค่การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ แต่ยังเป็นการเคลื่อนตัวไปสู่รูปแบบใหม่ของการกระจายสังคมดิจิทัลด้วยทำให้ต้องมีทักษะภาวะผู้นำเชิงโครงสร้างด้วยลักษณะส่วนบุคคล (Individual Attributes) สำหรับผู้นำดิจิทัลประกอบด้วย 1) ความยืดหยุ่น (Flexible) 2) ความสามารถปรับตัว (Adaptable) 3) ความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา (Intellectual Curiosity) และ 4) ความหิวกระหายต่อความรู้ (Hunger for New Knowledge) โดยต้องเข้าใจว่าภาวะผู้นำดิจิทัลไม่ใช่สิ่งที่คงที่ (Static) แต่เป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพราะมีการเกิดขึ้นใหม่ของนวัตกรรมทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลาทำให้ต้องการทัศนคติทักษะและความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงกล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ครูผู้สอนที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัว มีความอยากรู้อยากเห็นใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี และกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีดิจิทัล และตระหนักเห็นประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัล โดยให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลไปบูรณาการในการจัดการศึกษา และผู้นำต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันและนำองค์การไปสู่ทิศทางใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ 9 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 3 การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ซึ่งตรวจสอบและยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

ระยะที่ 3 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 6 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 7 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โรงเรียน

ระยะที่ 4 ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 8 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุค

ขั้นตอนที่ 9 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล พบว่ามี 6 องค์ประกอบหลัก 25 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การออกแบบการเรียนรู้การสอน 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอน 4) เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 5) การประเมินผลการเรียนรู้

1.2 การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดการเรียนการสอน 2) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล 3) มีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 4) การมีทักษะและความรู้ดิจิทัล 5) การบูรณาการ และการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษารูปแบบดิจิทัล

1.3 การพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) สามารถค้นหาตนเองได้ 2) มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม 3) สร้างแนวคิดใหม่ 4) มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.4 การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้และ 4) การวัดและ ประเมินผลหลักสูตร

1.5 ความเป็นครูมืออาชีพ มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เป็นสำคัญ 2) มีความคิดสร้างสรรค์ รู้และเข้าใจงาน 3) มีทักษะการสอนแบบมืออาชีพ 4) มีจิตวิญญาณของความเป็นครู

1.6 การทำงานเป็นทีม องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) รู้ค่านิยม วิสัยทัศน์ และพันธกิจของทีม 2) รับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของทีม 3) มีความสามารถในการสร้างสรรค์ของทีม

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ดังนี้ การพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง มีค่า PNI = 0.86 การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่า PNI = 0.85 ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่า PNI = 0.84 การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร มีค่า PNI = 0.83 ความเป็นครูมืออาชีพ มีค่า PNI = 0.83 และการทำงานเป็นทีม มีค่า PNI = 0.78

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนาของรูปแบบ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล

4. ผลการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า 1) ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โดยทำแบบทดสอบประเมินความรู้ความเข้าใจ พบว่ามีความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนอบรมกับคะแนนหลังอบรมเพิ่มขึ้น เท่ากับ 582 คะแนน โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.9158 หรือคิดเป็นร้อยละ 91.58 ดัชนีประสิทธิผลจึงมีค่าเพิ่มขึ้น ส่วนประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โดยการประเมินตนเองของผู้เข้ารับการพัฒนา พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้น 1.58 และมีร้อยละ ความก้าวหน้าร้อยละ 94.44 ซึ่งหมายความว่า ภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โดยรวมเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล มี 6 องค์ประกอบหลัก 25 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบ 1 ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า มี 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การออกแบบการเรียนการสอน 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอน 4) เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 5) การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ เป็น คุณลักษณะของครูที่มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะ ในการวางแผน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ทันกับสถานการณ์ใหม่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ทันกับสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการปรับการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัยและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับ รสสุคนธ์ คำสุข (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบพัฒนาสมรรถนะมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าได้องค์ประกอบสมรรถนะครูมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดเทศบาล ประกอบด้วย 1) สมรรถนะหลัก มีองค์ประกอบคือ การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู 2) สมรรถนะประจำสายงาน มีองค์ประกอบคือ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู 3) สมรรถนะส่วนบุคคล มีองค์ประกอบคือ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อและเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำครู คือ ลักษณะพฤติกรรมที่ครูได้แสดงออกในการปฏิบัติงานอย่างเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้มีอิทธิพลเป็นที่ยอมรับของครูคนอื่นส่งเสริมให้ เพื่อนร่วมงานได้มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองและพัฒนางาน และสอดคล้องกับ ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์ (2568) ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก และ 22 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์นวัตกรรม การเผยแพร่วิสัยทัศน์นวัตกรรม และการ ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นวัตกรรม 2) การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม การติดต่อสื่อสาร

อย่างสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแก้ปัญหาาร่วมกัน และการสนับสนุนนวัตกรรม 3) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย การรักษาบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การอำนวยความสะดวกอุปกรณ์เครื่องมือในการสร้างนวัตกรรม และการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูซึ่งเป็นบุคลากรสร้าง หรือพัฒนานวัตกรรม 4) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ การบูรณาการทางเทคโนโลยีในการสร้างนวัตกรรม และการมีความคิดหลากหลายและการคิดริเริ่มในการพัฒนานวัตกรรม 5) การสร้างนวัตกรรมของครู ประกอบด้วย การออกแบบนวัตกรรมที่สอดคล้องกับภาระงานของครู วิธีการนำนวัตกรรมไปใช้ การวัดและประเมินผลการใช้นวัตกรรม และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อต่อยอด และ 6) การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม ประกอบด้วย การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรมที่สอดคล้องกับภาระงานของครู กระบวนการที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้ เกิดการยอมรับของครูและเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและสังคม ดังนั้น ความเชี่ยวชาญของครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในโลกการศึกษาปัจจุบัน ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้สอน” ไปสู่ “ผู้อำนวยความสะดวก” และพัฒนาองค์ความรู้ในด้านดิจิทัลควบคู่กับการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืนสำหรับผู้เรียน ดังนั้นการส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งด้านทักษะดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 2 การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า มี 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดการเรียนการสอน 2) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล 3) มีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 4) การมีทักษะและความรู้ดิจิทัล 5) การบูรณาการและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาดิจิทัลเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากเช่นเดียวกับ องค์ประกอบที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการแสดงออกของครูถึงการมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการสื่อสารผ่านระบบจัดการการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ ซึ่งมีการอำนวยความสะดวก ส่งเสริมวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล การกระตุ้นผู้เรียนให้เข้าถึงเครื่องมือและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมจากการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและบูรณาการให้เข้ากับการจัดการเรียนรู้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลรวมถึงการมีภูมิคุ้มกันในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ได้อย่างปลอดภัย สอดคล้องกับ พิชญ์พิมล สุนทวงค์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ได้นำเสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านความรู้ดิจิทัล 4) ด้านความร่วมมือ เช่นเดียวกับ ณิศา เวชญาลักษณ์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา ได้นำเสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสร้างความรู้ตระหนัก 2) ทักษะการระดมทรัพยากร 3) ทักษะเชิงปฏิบัติการ 4) ภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง ขณะที่ ณัฐยาภรณ์ เล็กสิงห์โต (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษา 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความรู้ความสามารถในการสอน 2) การมีทักษะและความรู้ดิจิทัล 3) ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดการเรียนการสอน 4) ความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล และยังสอดคล้องกับ ชรินทร์ ดาโอภา (2568) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าได้องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) การมีความรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัล 3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ 5) การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรม 6) การมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการใช้

เทคโนโลยีดิจิทัล องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ครูที่มีความเข้าใจในองค์ประกอบเหล่านี้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดผลอย่างแท้จริง ดังนั้น การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจำเป็นต้องมีทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เหมาะสมต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ครูสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งอนาคต

องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง พบว่า มี 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) สามารถค้นหาตนเองได้ 2) มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม 3) สร้างแนวคิดใหม่ 4) มีความมุ่งมั่นพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง ก็มีความสำคัญเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบริบททางสังคม เทคโนโลยี และผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ครูจำเป็นต้องเปิดใจเรียนรู้และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการสอน เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์, และการใช้สื่อสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ครูที่สามารถปรับตัว เรียนรู้ และสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่องจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สร้อยสุตา กรีน (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่าได้นำเสนอองค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ รสสุคนธ์ คำสุข (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าได้องค์ประกอบสมรรถนะครูมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดเทศบาล ประกอบด้วย 1) สมรรถนะหลัก มีองค์ประกอบคือ การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู 2) สมรรถนะประจำสายงาน มีองค์ประกอบคือ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู 3) สมรรถนะส่วนบุคคล มีองค์ประกอบคือ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อและเทคโนโลยี ดังนั้น ครูต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง มีการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้รับสิ่งแปลกใหม่และสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างผลงานให้บรรลุตามเป้าหมายเพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร พบว่า มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้และ 4) การวัดและประเมินผลหลักสูตร องค์ประกอบด้านการพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ก็มีความสำคัญไม่ต่างจากข้ออื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องและก้าวทันสื่อและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล โดย การวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษาและเพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในหลักสูตรสถานศึกษา และนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปบูรณาการกับสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษาและห้องเรียน โดยมีครูเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการถ่ายทอดเนื้อหาและบูรณาการการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กำหนดโครงสร้างเวลาเรียน กำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ลูติมา ไชยมหา (2556) ได้

ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 นำได้กล่าวว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมต่อการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชน มีการจัดการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่มีขั้นตอนที่ชัดเจน การจัดทำสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและท้องถิ่น ให้ทราบถึงการใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยวัดได้จาก 1) การวางแผนการพัฒนาหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้และ 3) การประเมินผลหลักสูตร และยังสอดคล้องกับ ศิริพร กุลสานต์ (2557) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรและการใช้ หลักสูตร ประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการวัดและประเมินผลหลักสูตร ดังนั้น องค์ประกอบด้านการพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา ครูในฐานะผู้ใช้หลักสูตรจำเป็นต้องเข้าใจหลักการ แนวคิด และกระบวนการของหลักสูตร เพื่อสามารถนำไปใช้ให้เกิดผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบที่ 5 ความเป็นครูมืออาชีพ พบว่า มี 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เป็นสำคัญ 2) มีความคิดสร้างสรรค์ รู้และเข้าใจงาน 3) มีทักษะการสอนแบบมืออาชีพ 4) มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ความเป็นครูมืออาชีพ มีความ สำคัญดังนี้ เป็นคุณลักษณะของครูที่มีความรู้ความสามารถปรับตัวและนำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการใช้เครื่องมือและสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้เรียนที่เติบโตในโลกที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ การผลิตและใช้สื่อมัลติมีเดีย การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสรรค์ผลงานที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ครูมืออาชีพต้องมีทัศนคติที่พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับ กษมน มังคละศิริ (2557) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 11 สรุปความเป็นครูมืออาชีพ ไว้ว่า 1) มีจิตวิญญาณของความเป็นครู 2) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู 3) มีความพร้อมใน การเป็นครู 4) เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 5) รักและเมตตาต่อศิษย์ 6) ตระหนักรู้ในบทบาท หน้าที่ของตน 7) ส่งเสริมบรรยากาศในการปฏิบัติงานที่ดี และสอดคล้องกับ ฐปนีย์ นารี (2561) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 สรุปความเป็นครูมืออาชีพไว้ว่า 1) มุ่งเน้นประสิทธิผลเป็นสำคัญ 2) มีความคิดสร้างสรรค์ รู้และเข้าใจงาน 3) มีทักษะการสอนแบบมืออาชีพ 4) มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ดังนั้น ความเป็นครูมืออาชีพ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม ครูมืออาชีพไม่เพียงเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน ความเป็นครูมืออาชีพจะช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษา สามารถยกระดับศักยภาพผู้เรียนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

องค์ประกอบที่ 6 การทำงานเป็นทีม พบว่า มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) รู้ค่านิยม วิสัยทัศน์ และพันธกิจของทีม 2) รับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของทีม 3) มีความสามารถในการสร้างสรรค์ของทีม การทำงานเป็นทีม เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคที่การศึกษาเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายรอบด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี นโยบายการศึกษา และความหลากหลายของผู้เรียน การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษานั้นไม่ใช่เพียงการรวมกลุ่มของครูหรือบุคลากร แต่คือ “พลังร่วม” ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

โดยตรง ทีมที่มีเป้าหมายร่วม มีบทบาทชัดเจน สื่อสารได้ดี และให้เกียรติกัน จะสามารถร่วมกันแก้ปัญหา พัฒนาแผนงาน และขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ประภาดา คนคล่อง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำครูและ การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้สรุปองค์ประกอบของ การทำงานเป็นทีม ดังนี้ 1) ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีม 2) แก้ไขปัญหาของทีม 3) กำหนดเป้าหมายของทีม 4) รู้ค่านิยม วิสัยทัศน์ และพันธกิจของทีม และสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องความเป็นผู้นำทางการศึกษา ได้เสนอแนวคิดองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม ดังนี้ 1) มีความสามารถในการสร้างสรรค์ของทีม 2) แก้ไขปัญหาของทีม 3) กำหนดเป้าหมายของทีม 4) รับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของทีมภายในองค์กร ดังนั้น การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมจึงควรเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้ครูสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีพลัง สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และเป็นต้นแบบของการเรียนรู้ร่วมกันให้แก่ผู้เรียน การทำงานเป็นทีมจึงกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกในทีมผ่านการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การสื่อสาร และการประสานงาน สมาชิกในทีมต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัลต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือใหม่ๆ ต้องใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยการทำงานเป็นทีมจะมีการแบ่งหน้าที่และบทบาทอย่างชัดเจน เพื่อใช้ทักษะ ความสามารถ และความรู้ของแต่ละคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน การทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการสร้างความเชื่อมั่น ความเคารพซึ่งกันและกัน การสื่อสารที่ชัดเจน การสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการสนับสนุนและเปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นสิ่งสำคัญ

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง มีค่า PNI = 0.86 2) การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่า PNI = 0.85 3) ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่า PNI = 0.84 4) การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร มีค่า PNI = 0.835 5) ความเป็นครูมืออาชีพ มีค่า PNI = 0.83 6) การทำงานเป็นทีม มีค่า PNI = 0.78 ซึ่งเป็นสภาพที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและการพัฒนาผู้เรียน วัดได้จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น อาจเป็นเพราะว่า ความต้องการจำเป็นที่ได้นั้น เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดรูปแบบของแผนงานที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและความต้องการของแต่ละบุคคล ทำให้สามารถนำมาพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Witkin (1984 อ้างใน สุวิมล ว่องวานิช, 2558) ที่กล่าวถึงความต้องการจำเป็นคือ ความแตกต่างหรือช่องว่าง ระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่และสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กับสิ่งที่ควรจะเป็นและสภาพที่พึงปรารถนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ รสสุคนธ์ คำสุข (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนา สรุปได้ ดังนี้ (PNI_{Modified}) ของสมรรถนะครูมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สมรรถนะประจำสายงาน (PNI_{Modified} = .08) รองลงมา คือ สมรรถนะหลัก (PNI_{Modified} = 0.07) และสมรรถนะส่วนบุคคล (PNI_{Modified} = .06)

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนาของรูปแบบ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล ซึ่งรูปแบบที่พัฒนานี้เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและได้รับผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด เมื่อพิจารณาความเหมาะสมรายด้าน อยู่ในระดับมากและมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้นำรูปแบบมาทดลองใช้ตามกระบวนการพัฒนาและพบว่า ผู้

เข้ารับการพัฒนาได้รับความรู้ ทักษะ และการลงมือปฏิบัติจริงที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองได้ เนื่องจากผู้เข้ารับการพัฒนามีผลการประเมินตนเองหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา สอดคล้องกับ อุไรรัก พันโกฏี (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล และยังสอดคล้องกับ รสสุคนธ์ คำสุข (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 6 ส่วน คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนา (การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงและการใช้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) การนิเทศ ติดตาม) 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย

4. ผลการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า 1) ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ดยทำแบบทดสอบประเมินความรู้ความเข้าใจ พบว่ามีความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนอบรมกับคะแนนหลังอบรมเพิ่มขึ้น เท่ากับ 582 คะแนน โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.9158 หรือคิดเป็นร้อยละ 91.58 ดัชนีประสิทธิผลจึงมีค่าเพิ่มขึ้น ส่วนประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โดยการประเมินตนเองของผู้เข้ารับการพัฒนา พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้น 1.58 และมีร้อยละ ความก้าวหน้าร้อยละ 94.44 ซึ่งหมายความว่า ภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โดยรวมเพิ่มขึ้น และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล มีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติชัดเจน รวมทั้งกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ผู้เข้ารับการพัฒนาเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการด้วยความเต็มใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเยี่ยมอีกทั้งวิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หลังจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติจบแล้ว ได้ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องกันจึงทำให้ผู้เข้ารับการพัฒนายังมีความรู้ความเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ และการวัดประเมินผล การนิเทศ ติดตามโดยผู้วิจัยและผู้บริหาร รวมถึงการสรุปผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล พิจารณาจากการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ผู้เข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล และอีกทั้งทำแบบทดสอบวัดความรู้ ประเมินความพึงพอใจของผู้รับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ ขจิญช ดาโอภา (2568) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนา พบว่า มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.97 หรือร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 67.25 และสอดคล้องกับ ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์ (2568) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยการประเมินครั้งที่ 9 สูงกว่าครั้งที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.93 มีร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 70.69 เมื่อพิจารณาเป็นด้าน โดย เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรมพัฒนาเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 85.89 รองลงมาคือ การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ร้อยละ 82.64 การสร้างนวัตกรรมของครู ร้อยละ 81.39 การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ร้อยละ 72.97 การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมร้อยละ 63.17 และการสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม ร้อย

ละ 61.64 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรรัก พันโกฏี (2567) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ผลการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า 1) ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เท่ากับ 0.7653 หรือคิดเป็นร้อยละ 76.53 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สามารถนำมาเสนอโมเดลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูภายในสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นไปใช้พิจารณาการในการกำหนดระยะเวลาสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ในสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงควรส่งเสริมให้มีการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล และนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัลนี้ไปใช้พัฒนาครู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและกระบวนการสอนและส่งผลต่อผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนในสังกัดอื่น เช่น สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล สังกัดเทศบาล ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบกับมีความเหมือนหรือแตกต่างกัน และค้นหาสาเหตุปัจจัยของความเหมือนและความแตกต่าง ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และเชิงคุณภาพ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). แผนการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น พ.ศ.2566 – 2570. กรุงเทพฯ: กษมน มังคละศิริ. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ขจันุข ดาโอภา. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: ศรีธรรมมอพอเซ็ท.
- ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการ. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการ Academic leadership. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฐปณีย์ นารี (2561). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร :มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิตติมา ไชยมหา. (2562). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์ (2566). การศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

- ประภาดา คนคล่อง. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : กรณีโรงเรียนอนุบาลคำชะอี. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิชญ์พิมล สุนทวงค์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2560). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.พรินติ้ง.
- รสสุคนธ์ คำสุข. (2568). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิชญ์ อ่องสกุล. (2558). การพัฒนาภาวะผู้นำผู้ประกอบการในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสกลนครพัฒนศิลป์. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริพร กุลสานต์. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สร้อยสุดา กรีน. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อุไรรัก พันโกฏฐิ. (2567). ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์. ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.